

9. Verzorging

Protocol

Ieder ziekenhuis heeft haar eigen protocol. De informatie in de volgende paragrafen is daarom zo algemeen mogelijk gehouden en kan afwijken van de informatie die u via het ziekenhuis ontvangt.

De verzorging van voedingskatheters is in het algemeen gelijk: wij beschrijven de verzorgingsrituelen van de PEG-katheter, maar dezelfde stappen gelden ook voor MIC-gastrostomiekatheters, MIC-KEY's en jejunale katheters.

Eerste week na de ingreep

In de eerste zeven tot tien dagen na de ingreep wordt de doorgang tussen de maag en de buikhuid gevormd. Deze fistel krijgt stevigheid dankzij bindweefsel, dat zich vormt doordat de wanden van het fistelkanaal stevig tegen elkaar worden gedrukt. Dit is ook de reden waarom het uitwendige huidplaatje strak tegen de buikwand wordt gezet, soms met behulp van een speciale pleister. Het huidplaatje mag de eerste tijd niet losser worden gezet.

In de eerste week na de ingreep:

- mag u niet baden of een douche nemen (sommige ziekenhuizen hanteren de regel dat er wel gedoucht mag worden, maar niet gebadderd);
- moet u proberen om de PEG-katheter zo min mogelijk te bewegen;
- moet u noteren bij welk streepje op de katheter de fixatiedisk zit. Neem contact op met uw arts of voedingsteam als deze plaats wijzigt;
- moet de speciale pleister, indien aangebracht na de operatie, tussen de buik en het huidplaatje op de buik blijven zitten (n.b.: niet elke arts brengt een speciale pleister aan: soms wordt alleen splitgaas gebruikt);

- mogen er, naast een enkelvoudige absorberend split-gaasje, geen extra gazen tussen het huidplaatje en de buik worden gelegd. Sommige artsen gebruiken daarom helemaal geen gazen tussen de buikwand en het huidplaatje, omdat het risico bestaat dat de PEG-katheter te strak komt te zitten;
- mag het gaasverband alleen worden vervangen als het vies en doorgelekt is (in sommige ziekenhuizen wordt het gaas standaard een keer per dag vervangen);
- gebruikt u bij voorkeur alleen water om de insteekopening schoon te houden. Bij irritatie eventueel desinfecteren, of Cavilon van 3M gebruiken. Dit middel in sprayvorm legt een beschermende film op de huid rond het stomagebied en voorkomt irritatie.

Na de eerste week moet het uitwendige huidplaatje losser worden gezet. Adviezen hierover ontvangt u via het ziekenhuis. Het plaatje wordt op ongeveer twee millimeter (een munt dikte) van de buikwand vast gezet.

4xD van Dagelijkse verzorging

Vanaf nu gelden de 4 D's van Dagelijkse verzorging:

Doorspoelen

Spoel de katheter vier tot zes keer per dag door met 20 ml lauw water en in ieder geval:

- vóór het toedienen van sondevoeding;
- na het voeden;
- bij het verwisselen van een fles of pak sondevoeding;
- vóór het toedienen van medicatie;
- na het toedienen van medicijnen;
- vóór het slapen;
- direct na het opstaan.

Bij continuvoeding moeten de slangen drie keer per dag worden doorgespoeld met lauw water.

Ook als de PEG-katheter (tijdelijk) niet gebruikt wordt, moet u de katheter minimaal één keer per dag goed doorspoelen.

Indien u portievoeding krijgt, gebruikt u de universele adapter, die bij uw PEG-katheter hoort. Deze schroeft u op de katheter. Vervolgens plaatst u de spuit met lauw water op de adapter. Krijgt u continu voeding, spuit de katheter dan door via de medicijnopening in het toedieningsysteem.

Dompelen & Draaien

Door te dompelen en te draaien wordt voorkomen dat het interne fixatieplaatje vastgroeit in de maagwand.

Dompelen gaat als volgt: neem de katheter tussen duim en wijsvinger. Zet het huidplaatje twee à drie cm losser en duw de PEG-katheter twee tot drie centimeter naar binnen. Beweeg de katheter een paar keer op en neer door het fistelkanaal. Draai de PEG-katheter vervolgens 360 graden om de lengteas in het fistelkanaal, zowel links- als rechtsom.

Drogen:

Reinig de huid rond het stomagebied en het externe huidplaatje dagelijks om roodheid of schilveren van de huid te voorkomen. Gebruik bij voorkeur geen zeep: de wond geneest het beste zonder zalfjes en dergelijke. Zolang er nog wondvocht uit de stoma komt, moet de stoma behandeld worden als een wond. Zorg ervoor dat de huid goed droog is voordat het fixatieplaatje weer wordt vastgezet.

Reinigen van de PEG: stappenplan

Een goede verzorging van de PEG-katheter voorkomt problemen. Daarnaast gaat de katheter langer mee. Ondanks een goede verzorging hebben alle producten, dus ook de PEG-katheter en toebehoren, een maximale levensduur. Vervang ze daarom tijdig.

Zorg altijd voor een goede hygiëne: was altijd uw handen met warm water en (desinfecterende) zeep en droog ze af met een schone handdoek. Bewaar PEG-accessoires, zoals spuiten en adapters, op een schone plaats. Gebruik elke dag een nieuwe spuit, toedieningssysteem of pompset.

Het reinigen van de PEG-katheter gaat het makkelijkst tijdens het douchen. Voor uw gemak hebben wij een tien-stappenplan voor u opgesteld.

- Zet alle benodigde materialen klaar op een schoon werkvlak, zoals bijvoorbeeld:
 - schone, droge doeken;
 - huidvriendelijk, desinfecterende zeep;
 - desinfecterend middel, bijvoorbeeld Povidon Jodium;
 - wattenstaafjes;
 - steriele (split)gaasjes;
 - pleister (Leukosilk of Leucopor);
 - schaar.
- Sluit de PEG-katheter af met behulp van een klemmetje, zodat er geen maaginhoud naar buiten kan lopen. Sluit ook het toedieningssysteem af met de daarvoor bestemde dopjes;
- Maak de PEG-katheter los door de slang van het huidplaatje los te klikken en schuif het huidplaatje van de buikwand af;
- Reinig de fistel en de huid eromheen met behulp van een gaasje, milde zeep en warm water. Maak strijkende bewegingen vanaf de stoma naar buiten. Is de fistel droog, dan kan ook gewoon een washandje worden gebruikt;
- Reinig beide zijden van het huidplaatje en de uitwendige slang op dezelfde manier;
- Maak adapters of aansluitstukken minimaal twee keer per week aan de binnenkant goed schoon met bijvoorbeeld wattenstaafjes of tandenragers;
- Spoel de PEG-katheter met lauw water door met behulp van een spuitje;
- Maak de huid goed droog met gaasjes of een handdoek. Let op! Gebruik nooit een warme föhn om de

huid of de PEG-katheter te drogen! De huid kan gaan zweten.

- Desinfecteer tot slot de insteekopening met milde zeep;
- Schuif het huidplaatje weer tegen de buikwand en zet de katheter op ongeveer twee millimeter van de buikwand vast met behulp van het fixatieschijfje. Controleer dagelijks of de katheter op dezelfde afstand in de stoma blijft (zie markeringsgetal). Wijzig de afstand, bijvoorbeeld door gewichtstoename, zet dan een nieuw streepje op de katheter.

Kinderen

In veel kinderklinieken worden afwijkende protocollen gehanteerd. Zo wordt er in sommige ziekenhuizen voor gekozen om niet te dompelen, maar alleen te draaien (een dag na de ingreep wordt daarmee gestart) en om geen pleisters te gebruiken. De huid bij de insteekopening is erg dun: het is daarom beter om deze zoveel mogelijk met rust te laten en niet te desinfecteren. Gebruik ook bij voorkeur geen zeep als het niet nodig is: alleen water is vaak al voldoende om het stomagebied schoon te houden.

Zodra het kind het ziekenhuis mag verlaten, kan thuiszorg worden ingeschakeld om ouders te eerste week bij te staan.

Zes keer dag doorspuiten met 20 cc water is bij kleine kinderen teveel. Gebruik daarom minder water om te voorkomen dat er teveel vocht in de maag van de baby of peuter komt.

Alcohol en jodium zijn voor kinderen vaak te agressief. Gebruik daarom water en alleen milde zeep als het nodig is.

De arts maakt afspraken met u als ouder wanneer u terug moet komen voor nacontrole.